

מסורת הש"ס
 א. שבועות ב.א.
 ב. תוספתא יומא פ"ג י"ד
 (ע"ש).

גדרות

עבד כדכתיב עבד ברישא דתורת בכתיב:
ברישא כדכתיב בתורת.
 ו' אליעזר האי מלמד בכתיב ובמקורות שונים: ו' אליעזר נמי הא כתיב מלמד עולת הבוקר? הני מילי היבא דליכא עבודת היום אבל היבא דאיכא עבודת היום היא קרבה ברישא, ו' עקיבא איל העם נעבדיה מצפרא הא כתיב ויצא שעיר הנעשה בחוץ ליעבדה מצפרא הא כתיב מלמד ו' אליעזר האי מלמד.

ואחר כך היו עושים שעיר הנעשה בחוץ, שנאמר: "שעיר עזים אחד חטאת מלמד חטאת הכפרים ועולת התמיד ומנחתה ונסכיהם" (במדבר כט, יא), משמע שעיר החטאת הקבוע להגלים נעשה לאחר קרבנות היום. ואחר כך מקריב אילו ואיל העם, ואחר כך אימורי חטאת, ואחר כך תמיד של בין הערבים. בירורנו איפוא את שיטות התנאים. ומעתה שואלים: מאי טעמא (מהו טעמו) של ר' אליעזר שכן הוא הסדר? ומשיבים: עבד כדכתיב (נעושה הוא כפי שכתוב) לפי סדר המקראות, עבד ברישא (נעושה בתחילה) קרבנות שמדובר בהם בספר תורת כהנים ("ויקרא") והדר עבד (ואחר כך הוא נעושה) את קרבנות המוספים האחרים המפורשים בחומש הפקודים, (המבדבר). ושואלים: ו' עקיבא מה טעמו? ומשיבים: כדקתני טעמא (כפי ששנינו את הטעם) בברייתא, שנאמר: "מלמד עלת הבקר אשר לעלת התמיד" (שם כה, כג) אלמא (וכן) שמוספין עם תמיד של שחר עבד ליה (נעושה אותם). ושואלים: אם כן, ו' אליעזר האי (ספק זה) "מלמד חטאת הכפרים" מאי עבד ליה (מה נעושה הוא לו), מה לומר הוא ממנו? ומשיבים: ההוא מיבעי ליה (אותו ספק הוצרך לו) כדי ללמד ממנו: על מה שזה מכפר – זה מכפר, שמשעיר פנימי למד הוא לשעיר החיצון לא לענין דרך ומודע עשייתו אלא לענין מהותו, שהוא מכפר על אותם חטאים כמותו.

א שנינו בברייתא: ר' יהודה אומר משמו של ר' עקיבא: אחד משבעת הכבשים של יום הכיפורים קרב עם תמיד של שחר, וששה קרבים עם תמיד של בין הערבים, מעין פשרה בין השיטות. ואילו ר' אליעזר בר' שמעון אומר משמו של ר' עקיבא: ששה קרבים עם תמיד של שחר, ואחד עם תמיד של בין הערבים. ושואלים: מאי טעמייהו דרבנן (מה טעמם של חכמים)? ר' יהודה ו' אליעזר בר' שמעון שמחלקים את הקרבת שבעת הכבשים לשני חלקים: אחד

ואחר כך אילו ואיל העם ואחר כך אימורי חטאת – כל אלו נטבילה שלישיית. ולא נהירא לי, דנהי דאמרין לעיל דמתניתין לאו מתקנתא מכל מקום לאו משבשתא היא. והא דלא קרא לה מתקנתא – לפי שאין הסדר מפורש בה. ולפירוש רש"י ברייתא על כרחך פליגא אמתניתין, דבמתניתין קתני היו קרבים עם תמיד של בין הערבים, ולפירוש רש"י לא היה דבר קרב עם תמיד של בין הערבים. ועוד: דלקמן בסמוך פריך ודילמא בשעיר הנעשה בחוץ מפסיק ליה והשתא על כרחך לבי אליעזר לא פריך – דהא כיון דסבירא ליה עבד כדכתיב, אם כן על כרחך באילו ואיל העם כדכתיב: דילמא בשעיר לחדיה מפסיק ליה מנלן דמפסיק ליה נמי באילו ואיל העם דילמא בשעיר לחדיה מפסיק ליה? והשתא לפירוש רש"י כי משני ויצא ועולתו את עולתו ואת עולת העם כיו אכתי מכל מקום תקשי לן ודילמא בשעיר הנעשה בחוץ ואילו ואיל העם דוקא מפסיק ליה, מנלן דמפסיק ליה באימורי חטאת? ועוד קשה לי: אמאי קרי לה מתקנתא? האיכא למיבעי עלה כמו אמתניתין: אי אימורי חטאת קריבין בטבילה שלישיית בהדי אילו ואיל העם או בהדי תמיד של בין הערבים? על כן נראה לי דאימורי חטאת קריבין עם תמיד של בין הערבים ודברי רבי עקיבא דמתניתין הכי פירושו: עם תמיד של שחר היו קריבין הכבשים ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ קרב אחר כך בזמנו עם אילו ואיל העם. והאי דלא קתני אילו ואיל העם משום דרבי אליעזר מודה לו בהו דבטבילה שלישיית הוו. ומאי דתני היו קריבין עם תמיד של בין הערבים – הכי קאמר: עוד הקרבות אחרות קריבין עם תמיד הערב. והא דלא קתני ליה לא בדברי רבי אליעזר ולא בדברי רבי עקיבא – שמא משום דלאו קרבן שלם ניהו דכבר נורק הדם בטבילה שניה, הלכך לא חישיי למיחשביה, כיון דאינו אלא גמר קרבן ולא עבודה דמעבדי כפרה דאינהו עצמן שלא הוקטרו אימורין כשר. ודברי רבי אליעזר דמתניתין יש לפרש דלא פליג אתנא דבי שמואל והכי קאמר "ויצא ועשה אילו ואיל העם" והוא הדין אימורי חטאת, אלא דשייריהו מטעמא דפרישות. והא דקתני שבעה כבשים תמימים ושייר פר העולה ושעיר הנעשה בחוץ יש לומר משום דרבי עקיבא סבירא ליה דקריבין עם תמיד של שחר, אתא רבי אליעזר למימר: אתה מקדים אותם לכל היותר שאתה יכול, ואני מאחר אותם כל מה שאני יכול, וממילא ידענא דהיינו טעמא דכתיבי לבסוף בפרשת פינחס, ואם כן הוא הדין פר העולה ושעיר הנעשה בחוץ כדתיבי לבסוף. ויחיא ליה למייקט כבשים משום דאית בהו פלוגתא טובא, לרבי עקיבא כולהו בבקר ולרבי יהודה אליבא דרבי עקיבא אחד בבקר וששה עם תמיד של בין הערבים ולרבי אליעזר בר רבי שמעון איפכא.

א רבי יהודה אומר משמו: אחד קרב עם תמיד של שחר, וששה עם תמיד של בין הערבים. מאי טעמייהו דרבנן? על מה שזה מכפר זה מכפר.

א רבי יהודה אומר משמו: אחד קרב עם תמיד של שחר, וששה עם תמיד של בין הערבים. מאי טעמייהו דרבנן?

א רבי יהודה אומר משמו: אחד קרב עם תמיד של שחר, וששה עם תמיד של בין הערבים. מאי טעמייהו דרבנן? על מה שזה מכפר זה מכפר. ו' עקיבא איל העם נעבדיה מצפרא הא כתיב ויצא שעיר הנעשה בחוץ ליעבדה מצפרא הא כתיב מלמד ו' אליעזר האי מלמד.

ואחר כך שעיר הנעשה בחוץ ואחר כך אילו ואיל העם – ואף על גב דכתיב "ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם" ודייקין מינה בסמוך יציאה ראשונה ומשמע דמיד ביציאה ראשונה עבד ליה והכא קאמר דשעיר הנעשה בחוץ עבד ברישא! ויש לומר דהכי קאמר: מכל מה שכתב בפרשת אחרי מות

עיונים
סדר העבודה ובתלמוד הירושלמי מסביר, שהסדר הוא שמקריב את החטאות כולן (ואף של מוספי היום), עם החטאות, ואחר כך מקריב את כל העולות בבת אחת. **מלמד חטאת הכפרים** שלידת הכל כתוב זה מיותר, שהרי אין מקום להחליף חטאת הפנימית בחטאת החיצונה, אלא ודאי בא ללמד לענין נוסף, אם לענין סדר ואם לענין כפרה (יטע"ב).

מה שזה מכפר זה מכפר והמסקנה היא שיש כמה חלוקות לגבי כפרה של הנבנס בטעמא אל הקודש. שאם ידע בתחילה ושכח תבנס, וחזר ונדע לו – מביא קרבן עולה ויורד, ואם ידע בתחילה ושכח ושוב לא נדע לו – חטאת הפנימית של יום הכיפורים מכפרת, ואם לא ידע בתחילה ונבנס ואחר כך נדע לו – חטאת החיצונה של יום הכיפורים מכפרת (וראה במאירי).

תוספות

ואחר כך שעיר הנעשה בחוץ ואחר כך אילו ואיל העם ואחר כך אימורי חטאת – פירש רש"י: כולו בטבילה שלישיית. ולא נהירא לי, דנהי דאמרין לעיל דמתניתין לאו מתקנתא מכל מקום לאו משבשתא היא. והא דלא קרא לה מתקנתא – לפי שאין הסדר מפורש בה. ולפירוש רש"י ברייתא על כרחך פליגא אמתניתין, דבמתניתין קתני היו קרבים עם תמיד של בין הערבים, ולפירוש רש"י לא היה דבר קרב עם תמיד של בין הערבים. ועוד: דלקמן בסמוך פריך ודילמא בשעיר הנעשה בחוץ מפסיק ליה והשתא על כרחך לבי אליעזר לא פריך – דהא כיון דסבירא ליה עבד כדכתיב, אם כן על כרחך באילו ואיל העם כדכתיב: דילמא בשעיר לחדיה מפסיק ליה מנלן דמפסיק ליה נמי באילו ואיל העם דילמא בשעיר לחדיה מפסיק ליה? והשתא לפירוש רש"י כי משני ויצא ועולתו את עולתו ואת עולת העם כיו אכתי מכל מקום תקשי לן ודילמא בשעיר הנעשה בחוץ ואילו ואיל העם דוקא מפסיק ליה, מנלן דמפסיק ליה באימורי חטאת? ועוד קשה לי: אמאי קרי לה מתקנתא? האיכא למיבעי עלה כמו אמתניתין: אי אימורי חטאת קריבין בטבילה שלישיית בהדי אילו ואיל העם או בהדי תמיד של בין הערבים? על כן נראה לי דאימורי חטאת קריבין עם תמיד של בין הערבים ודברי רבי עקיבא דמתניתין הכי פירושו: עם תמיד של שחר היו קריבין הכבשים ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ קרב אחר כך בזמנו עם אילו ואיל העם. והאי דלא קתני אילו ואיל העם משום דרבי אליעזר מודה לו בהו דבטבילה שלישיית הוו. ומאי דתני היו קריבין עם תמיד של בין הערבים – הכי קאמר: עוד הקרבות אחרות קריבין עם תמיד הערב. והא דלא קתני ליה לא בדברי רבי אליעזר ולא בדברי רבי עקיבא – שמא משום דלאו קרבן שלם ניהו דכבר נורק הדם בטבילה שניה, הלכך לא חישיי למיחשביה, כיון דאינו אלא גמר קרבן ולא עבודה דמעבדי כפרה דאינהו עצמן שלא הוקטרו אימורין כשר. ודברי רבי אליעזר דמתניתין יש לפרש דלא פליג אתנא דבי שמואל והכי קאמר "ויצא ועשה אילו ואיל העם" והוא הדין אימורי חטאת, אלא דשייריהו מטעמא דפרישות. והא דקתני שבעה כבשים תמימים ושייר פר העולה ושעיר הנעשה בחוץ יש לומר משום דרבי עקיבא סבירא ליה דקריבין עם תמיד של שחר, אתא רבי אליעזר למימר: אתה מקדים אותם לכל היותר שאתה יכול, ואני מאחר אותם כל מה שאני יכול, וממילא ידענא דהיינו טעמא דכתיבי לבסוף בפרשת פינחס, ואם כן הוא הדין פר העולה ושעיר הנעשה בחוץ כדתיבי לבסוף. ויחיא ליה למייקט כבשים משום דאית בהו פלוגתא טובא, לרבי עקיבא כולהו בבקר ולרבי יהודה אליבא דרבי עקיבא אחד בבקר וששה עם תמיד של בין הערבים ולרבי אליעזר בר רבי שמעון איפכא.

ואחר כך שעיר הנעשה בחוץ ואחר כך אילו ואיל העם – ואף על גב דכתיב "ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם" ודייקין מינה בסמוך יציאה ראשונה ומשמע דמיד ביציאה ראשונה עבד ליה והכא קאמר דשעיר הנעשה בחוץ עבד ברישא! ויש לומר דהכי קאמר: מכל מה שכתב בפרשת אחרי מות

עביר חד – כדכתיב "מלמד עולת הבקר" לטמון מקצת המוספין לעולת התמיד. והדר עביר עבודת היום – דלא אמרת כל המוספין יקריב עט תמיד של שחר – דילמא חליש ולא מצי למיעד עבודת היום, והוא עיקר הכפרה. דילמא פשע – ולא עביר דילמא חליש ליהא למיעד עבודת היום וזו הוא ומתליף כח. וכולו מוספין לא עביר, דמורת כהנים קרי, ולכין לקיים זו וזו סדר הכמוז ומלכשי המקראות. דכולי עלמא מיהא – בין לר' אליעזר בין לר' עקיבא מד איל הוא דליטור, דכולו אמרי "איל העט" ולא איירי גבול הכמוז נמוז הפקודים כלל. האמור כאן – נמורת כהנים "ואיל אחד לעולה" וצריכי – שיש דעת טוטה לומר נדה מומתרת כתי שמהא מקוללת גלוון ויש דעת טוטה לומר מוצה מהא מומתרת כתי שילא ירי מוצתו יפה.

תוספות

לא היה דבר קודם לאילו ואיל העם ביציאה ראשונה, ושעיר הנעשה בחוץ לא כתוב התם.

עביר חד כדכתיב והדר עביר ששה דחומש הפקודים – ואם תאמר אמאי מסיק כבשים מקצתן בבקר ומקצתן בערוב? יקריב כולן בבקר מדכתיב "מלמד". ואי משום דכתיבי לבסוף הלכך בעינן שיקריב מהן בערב. והא פה העולה נמי כתיב לבסוף אפילו הכי מקריבו בבקר ולא אמרינן שירוק דמו והקטרנו בערב. ואם כן, נימא דפר העולה יאה בבקר והכבשים כולן בערב; ויש לומר: דקרא "מלמד" דמרינן מניה להקריב המוספין בבקר – עיקר טעם הוא, הלכך כל כמה שנוכל לעשות בבקר מן המוספין עבדינן ומשום דכתיבי מוספין לבסוף יש להניח קצת מן המוספין להקריב בערב וכיון דמשיירין מן הכבשים לערב למר ששה ולמר חד טי.

דכולי עלמא מיהת חד איל הוא כמאן כרבי – ואף על גב דרבי אלעזר ברבי שמעון נמי איירי בברייתא דלעיל, ומשמע דמודה לתנא קמא, דאמר אילו ואיל העט – דמשמע דלא הוי אלא חד אילי יש לומר דודאי מודה לתנא קמא דלרבי עקיבא לא הוה אלא חד איל, דרבי אלעזר ברבי שמעון דברייתא משמע דאליבא דרבי עקיבא קאמר אבל אליבא דנפשיה שני אילים הן.

ומשיבים: תרי קראי כתיבי [שני מקראות כתובים] ויש בהם מעין סתירה. כתיב [נאמר] מצד אחד: "מלמד עלת הבקר אשר לעולת התמיד תעשו את אלה" (במדבר כח, כג), משמע שהם קרבים בבוקר, וכתיב [ונאמר]: "ויצא ועשה את עלתו ואת עלת העם" (ויקרא טז, כד) סמוך לטוף סדר העבודה: הלכך, עביר מניחו הכא ומנייהו הכא [על כן עושה הוא מקצתם כאן, ומקצתם כאן] ומתקיימים בשחרית וששה בין הערבים והשני אומר שעושים ששה בשחרית ואחד בין הערבים? ר' יהודה סבר: עביר חד [עושה אחד] בשחרית כדכתיב [כמו שנאמר]: "מלמד עלת הבקר" והדר [ואחד כן] עביר [עושה] מיד עבודת היום, וטעמו – דילמא חולשא חליש [שמא ייחלש] הכהן גדול בשל הקרבת שבעת הכבשים ולא יוכל להשלים עבודת היום שאינה נעשית על ידי אחר והיא עיקר הכפרה. ולכן ממעטים לו בעבודת המוספין בתחילת היום ככל האפשר. ור' אלעזר בר' שמעון סבר: כיון דאתחיל [שהתחיל כבר] להקריב קרבנות המוספין – עביר [עושה] [הוא] ששה כבשים, וזאת משום החשש דילמא פשע [שמא יתחשל] אחר כך, וידיחה הדרב ולא יוקרבו ומדוע חוששים לכך – שלגבי עבודת היום שהיא קודש קדשים ומיוחדת מכל העבודות – דזו הוא כבודאי ביותר, אבל במוסף שהוא כעבודת כל הרגלים, שמא לא יהיה דזו, ויתחשל בקרבנות אלה. ומעירים: דכולי עלמא מיהת [דזעט] הכל על כל פנים.] לפי כל השיטות שהוזכרו עד כה, חד איל [איל אחד] בלבד הוא שקרב ביום הכיפורים. כמאן [כשיתו מ' הוא הדבר] – כשיטת רבי. דתניא [שכן שנינו בברייתא] שביארה שיש מחלוקת בדבר; רבי אומר: איל אחד מקריבים ביום הכיפורים, והוא האמור כאן בספר ויקרא ("בואת יבוא אהרן אל הקודש כפר בן בקר לחטאת ואיל לעולה", טז, ג), הוא האמור בחומש הפקודים ("והקרבתם עולה לה' ריח ניחוח פר בן בקר אחד איל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימים יהיו לכם", במדבר כט, ח). ר' אלעזר בר' שמעון אומר: שני אילים הן שצריכים להקריב עולה ביום זה אחד האמור כאן בספר ויקרא שהוא חלק מעבודת היום המיוחדת, ואחד האמור בחומש הפקודים שהוא מקרבנות המוספין, ושואלים: מאי טעמא [מה טעמו] של רבי? – דכתיב [שנאמר]: "אחד שמעו איל אחד מביאים ולא שנים. ושואלים: ור' אלעזר בר' שמעון מצינו שצריך שיהיה המיוחד שבעדרו, שחייב לדאוג שיהא מיוחד בטיבו. ושואלים: ורבי מניין למד הוא הלכה זו? ומשיבים: נפקא ליה [ויצא לו] הדבר ממה שנאמר: "מבחר נדריכם" (דברים יב, יא), ללמד שכל קרבן שמקריבים צריך להיות מן המובחר. ושואלים: ור' אלעזר בר' שמעון, לשם מה נצרך לדעתו פסוק נוסף? ומשיבים: לדעתו חד [כתוב אחד] מהם נאמר לגבי קרבן נדבה. וצריכי שניהם להיאמר ואין ללמוד זה מזה. כי יש טעם לומר שבנדבה יקריב מן המובחר לפי שהוא מתנדב מרצונו, ויש טעם לומר שדווקא בחובה יקריב מן המובחר, לפי שצריך לצאת ידי חיוב המוטל עליו בהידור.

ב "קידש ידיו ורגליו". תנו רבנן: ה" ונכא אהרן אל אהל מועד", למה הוא בא – להוציא את הכף ואת המחתה, כי קידש הכהן הגדול את ידיו ורגליו והוציא את המחתה. תנו רבנן [שנו חכמים]: נאמר: "ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד" (ויקרא טז, כג) למה הוא בא – כדי להוציא את הכף ואת המחתה מקודש הקדשים, ויצא עשה את עלתו ואת עלת העם" (ויקרא טז, כד) סמוך לטוף סדר העבודה: הלכך, עביר מניחו הכא ומנייהו הכא [על כן עושה הוא מקצתם כאן, ומקצתם כאן] ומתקיימים בשחרית וששה בין הערבים והשני אומר שעושים ששה בשחרית ואחד בין הערבים? ר' יהודה סבר: עביר חד [עושה אחד] בשחרית כדכתיב [כמו שנאמר]: "מלמד עלת הבקר" והדר [ואחד כן] עביר [עושה] מיד עבודת היום, וטעמו – דילמא חולשא חליש [שמא ייחלש] הכהן גדול בשל הקרבת שבעת הכבשים ולא יוכל להשלים עבודת היום שאינה נעשית על ידי אחר והיא עיקר הכפרה. ולכן ממעטים לו בעבודת המוספין בתחילת היום ככל האפשר. ור' אלעזר בר' שמעון סבר: כיון דאתחיל [שהתחיל כבר] להקריב קרבנות המוספין – עביר [עושה] [הוא] ששה כבשים, וזאת משום החשש דילמא פשע [שמא יתחשל] אחר כך, וידיחה הדרב ולא יוקרבו ומדוע חוששים לכך – שלגבי עבודת היום שהיא קודש קדשים ומיוחדת מכל העבודות – דזו הוא כבודאי ביותר, אבל במוסף שהוא כעבודת כל הרגלים, שמא לא יהיה דזו, ויתחשל בקרבנות אלה. ומעירים: דכולי עלמא מיהת [דזעט] הכל על כל פנים.] לפי כל השיטות שהוזכרו עד כה, חד איל [איל אחד] בלבד הוא שקרב ביום הכיפורים. כמאן [כשיתו מ' הוא הדבר] – כשיטת רבי. דתניא [שכן שנינו בברייתא] שביארה שיש מחלוקת בדבר; רבי אומר: איל אחד מקריבים ביום הכיפורים, והוא האמור כאן בספר ויקרא ("בואת יבוא אהרן אל הקודש כפר בן בקר לחטאת ואיל לעולה", טז, ג), הוא האמור בחומש הפקודים ("והקרבתם עולה לה' ריח ניחוח פר בן בקר אחד איל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימים יהיו לכם", במדבר כט, ח). ר' אלעזר בר' שמעון אומר: שני אילים הן שצריכים להקריב עולה ביום זה אחד האמור כאן בספר ויקרא שהוא חלק מעבודת היום המיוחדת, ואחד האמור בחומש הפקודים שהוא מקרבנות המוספין, ושואלים: מאי טעמא [מה טעמו] של רבי? – דכתיב [שנאמר]: "אחד שמעו איל אחד מביאים ולא שנים. ושואלים: ור' אלעזר בר' שמעון מצינו שצריך שיהיה המיוחד שבעדרו, שחייב לדאוג שיהא מיוחד בטיבו. ושואלים: ורבי מניין למד הוא הלכה זו? ומשיבים: נפקא ליה [ויצא לו] הדבר ממה שנאמר: "מבחר נדריכם" (דברים יב, יא), ללמד שכל קרבן שמקריבים צריך להיות מן המובחר. ושואלים: ור' אלעזר בר' שמעון, לשם מה נצרך לדעתו פסוק נוסף? ומשיבים: לדעתו חד [כתוב אחד] מהם נאמר לגבי קרבן נדבה. וצריכי שניהם להיאמר ואין ללמוד זה מזה. כי יש טעם לומר שבנדבה יקריב מן המובחר לפי שהוא מתנדב מרצונו, ויש טעם לומר שדווקא בחובה יקריב מן המובחר, לפי שצריך לצאת ידי חיוב המוטל עליו בהידור.

ב שנינו בסדר העבודה במשנה, כי קידש הכהן הגדול את ידיו ורגליו והוציא את המחתה. תנו רבנן [שנו חכמים]: נאמר: "ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד" (ויקרא טז, כג) למה הוא בא – כדי להוציא את הכף ואת המחתה מקודש הקדשים, ויצא עשה את עלתו ואת עלת העם" (ויקרא טז, כד) סמוך לטוף סדר העבודה: הלכך, עביר מניחו הכא ומנייהו הכא [על כן עושה הוא מקצתם כאן, ומקצתם כאן] ומתקיימים בשחרית וששה בין הערבים והשני אומר שעושים ששה בשחרית ואחד בין הערבים? ר' יהודה סבר: עביר חד [עושה אחד] בשחרית כדכתיב [כמו שנאמר]: "מלמד עלת הבקר" והדר [ואחד כן] עביר [עושה] מיד עבודת היום, וטעמו – דילמא חולשא חליש [שמא ייחלש] הכהן גדול בשל הקרבת שבעת הכבשים ולא יוכל להשלים עבודת היום שאינה נעשית על ידי אחר והיא עיקר הכפרה. ולכן ממעטים לו בעבודת המוספין בתחילת היום ככל האפשר. ור' אלעזר בר' שמעון סבר: כיון דאתחיל [שהתחיל כבר] להקריב קרבנות המוספין – עביר [עושה] [הוא] ששה כבשים, וזאת משום החשש דילמא פשע [שמא יתחשל] אחר כך, וידיחה הדרב ולא יוקרבו ומדוע חוששים לכך – שלגבי עבודת היום שהיא קודש קדשים ומיוחדת מכל העבודות – דזו הוא כבודאי ביותר, אבל במוסף שהוא כעבודת כל הרגלים, שמא לא יהיה דזו, ויתחשל בקרבנות אלה. ומעירים: דכולי עלמא מיהת [דזעט] הכל על כל פנים.] לפי כל השיטות שהוזכרו עד כה, חד איל [איל אחד] בלבד הוא שקרב ביום הכיפורים. כמאן [כשיתו מ' הוא הדבר] – כשיטת רבי. דתניא [שכן שנינו בברייתא] שביארה שיש מחלוקת בדבר; רבי אומר: איל אחד מקריבים ביום הכיפורים, והוא האמור כאן בספר ויקרא ("בואת יבוא אהרן אל הקודש כפר בן בקר לחטאת ואיל לעולה", טז, ג), הוא האמור בחומש הפקודים ("והקרבתם עולה לה' ריח ניחוח פר בן בקר אחד איל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימים יהיו לכם", במדבר כט, ח). ר' אלעזר בר' שמעון אומר: שני אילים הן שצריכים להקריב עולה ביום זה אחד האמור כאן בספר ויקרא שהוא חלק מעבודת היום המיוחדת, ואחד האמור בחומש הפקודים שהוא מקרבנות המוספין, ושואלים: מאי טעמא [מה טעמו] של רבי? – דכתיב [שנאמר]: "אחד שמעו איל אחד מביאים ולא שנים. ושואלים: ור' אלעזר בר' שמעון מצינו שצריך שיהיה המיוחד שבעדרו, שחייב לדאוג שיהא מיוחד בטיבו. ושואלים: ורבי מניין למד הוא הלכה זו? ומשיבים: נפקא ליה [ויצא לו] הדבר ממה שנאמר: "מבחר נדריכם" (דברים יב, יא), ללמד שכל קרבן שמקריבים צריך להיות מן המובחר. ושואלים: ור' אלעזר בר' שמעון, לשם מה נצרך לדעתו פסוק נוסף? ומשיבים: לדעתו חד [כתוב אחד] מהם נאמר לגבי קרבן נדבה. וצריכי שניהם להיאמר ואין ללמוד זה מזה. כי יש טעם לומר שבנדבה יקריב מן המובחר לפי שהוא מתנדב מרצונו, ויש טעם לומר שדווקא בחובה יקריב מן המובחר, לפי שצריך לצאת ידי חיוב המוטל עליו בהידור.

מסורת הש"ס
ג. יומא גא, (ושם סומנו מקבילות).
ד. יומא לד, ב. מילה כחא.
ה. יומא לד, א, (ושם סומנו מקבילות).

גרסות

במאי קא מיפלגי ר' יהודה בכת"י: במאי קא מפלגי משום חולשא דכהן גדול ר' יהודה.
והדר עביר עבודת היום דלמא בכת"י: והדר עביר ששה דחיישינן.
חולשא חליש בכת"י: ממבחר נדריך בכת"י, וכן הגייה: ממבחר נדריכם.

ימצא כח בעצמו לסיים (שיח יצחק).

מבחר נדריכם. ויש שני גרסות בדבר. ודאי שאסור להביא למזבח בעל מום או פסול מפורש אחר, וכן יש קרבנות שאינם ראינים מפני שאינם נזרי למזבח (וקן מזהותם). אבל גם אם יש בעדרו בהמה מובחרת ובוחר כחושה לקרבן, אף שעלה לו הקרבן מכל מקום לא יפה עשה (ראה במאירי).